

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Aine, R. & Mäntykangas, U. 2022. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelija tunnistaa erittäin huonosti väylät korkeakouluun. Oamk Journal 104/2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022061045557>

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelija tunnistaa erittäin huonosti väylät korkeakouluun

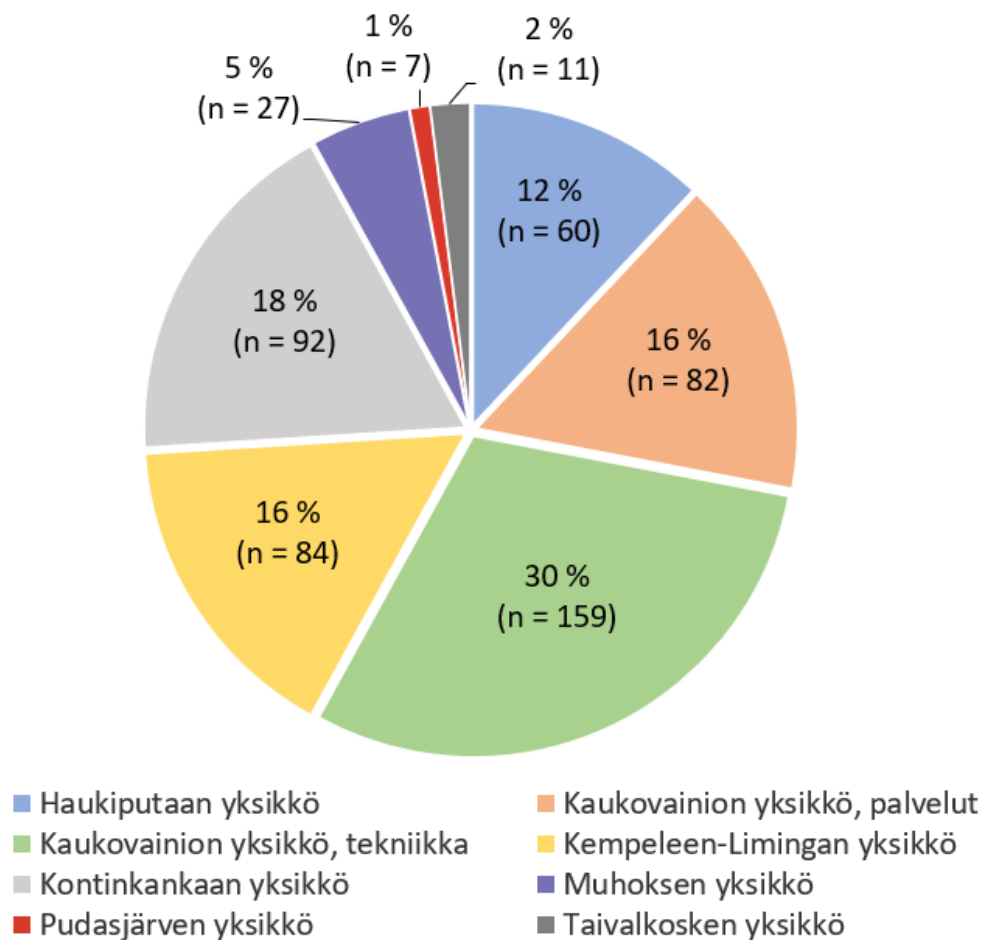
20.6.2022 - Aine Raisa, Mäntykangas Ulla

Ammatillista perustutkintoa suorittava voi valita korkeakouluopintoja osaksi tutkintoaan, mutta tietoisuus näistä niin kutsutuista väyläopinnoista on vielä hyvin vähäistä. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat näkevät kuitenkin ammattikorkeakouluopinnot jatko-opinto mahdollisuutena ja tietoisuutta lisäämällä opiskelijoiden sujuvaa siirtymistä korkeakouluopintoihin voidaan parantaa.

ESR-rahoitteisen [SILTA-hankkeen](#) (Sujuvia siirtymiä ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun) Koulutuskuntayhtymä OSAOn (OSAOn) opiskelijoille tekemän kyselyn (n = 523) mukaan tietoisuus mahdollisuudesta valita korkeakouluopintoja toisen asteen ammatilliseen tutkintoon on olematonta [1]. Kevään 2021 aikana OSAOn liiketalouden opiskelijoille työpajoissa tehtyjen alkukartoitusten jälkeen [2] kysely korkeakouluopinnoista integroitiin osaksi OSAOn sisäistä perehdytysprosessia eli OsaoStarttia, joka toimii perehdytysmateriaalina kaikille uusille aloittaville opiskelijoille.

OsaoStartin kyselyn tulokset vahvistavat jo kevään 2021 alkukartoituksessa saatuja tuloksia. Kiinnostusta ammattikorkeakouluopintoihin kyllä on, mutta tietoisuus korkeakouluopintojen suorittamismahdollisuuksista toisen asteen ammatillisen koulutuksen aikana on olematonta. OsaoStartin vastaukset on kerätty elokuun 2021 ja helmikuun 2022 välisenä aikana. Vastauksia saatiin 523 opiskelijalta, jotka aloittivat opinnot kyselyn ajanjaksolla. Vastaajia oli yhdeksästä eri OSAOn yksiköstä (Haukipudas 60, Kaukovainion yksikkö, palvelut 82, Kaukovainion yksikkö, tekniikka 159, Kempeleen-Limingan yksikkö 84, Kontinkankaan yksikkö 92, Muhoksen yksikkö

27, Pudasjärven yksikkö 7, Taivalkosken yksikkö 11, Virpiniemen liikuntaopisto 1).
(Kuvio 1.)

KUVIO 1. Vastaajien opiskeluyksikkö OSAOssa.

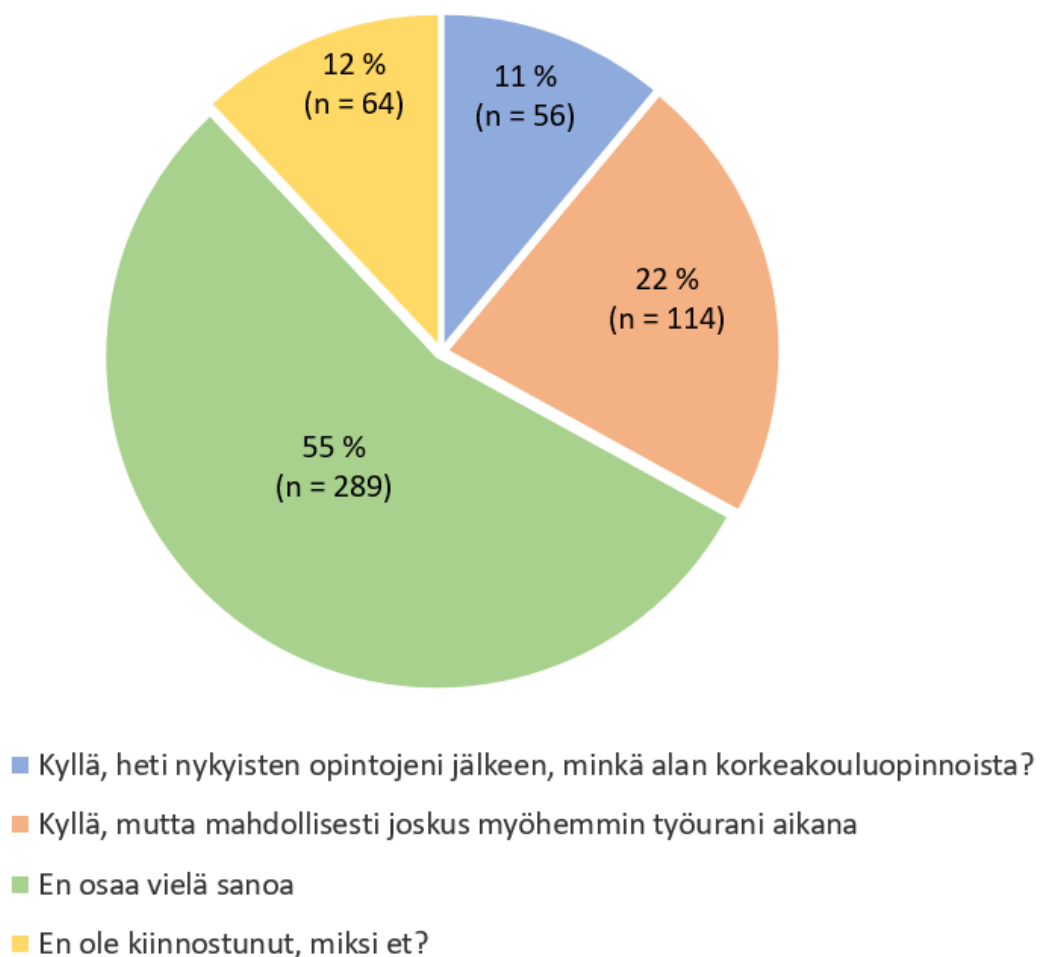
Kyselyyn vastaajista pääosa opiskeli logistiikan perustutkintoa (10 %), sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa (9 %), tieto- ja viestintätekniikan perustutkintoa (8 %) autoalan perustutkintoa (6 %), hius- ja kauneudenhoitoalan perustutkintoa (6 %) ja rakennusalan perustutkintoa (6 %). [1]

Amk-opinnot kiinnostavat ”amislaisia”

Osana henkilökohtaistamista toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijalle laaditaan urasuunnitelma. Siinä selkeytetään opiskelijan tavoitetta ja suunnitelmaa työelämään siirtymiseen, työuralla etenemiseen tai jatko-opintoihin. Toisen asteen ammatillisissa perustutkinnoissa on mahdollista jo opintojen aikana sisällyttää

tutkintoon korkeakouluopintoja 5–15 opintopistettä [2] [3]. Näillä opinnoilla voidaan jopa varmistaa jatko-opintopaikka ammattikorkeakoulussa. Tietoisuus korkeakouluopinnoista on siten merkityksellistä henkilökohtaistamisessa, jota tehdään koulutuksen aloittamisesta lähtien tutkinnon suorittamisen loppuun saakka.

Väitteeseen ”olen kiinnostunut ammattikorkeakouluopinnoista” vastasi 523 opiskelijaa. Heistä 11 prosenttia (56) oli kiinnostunut opinnoista heti nykyisten opintojen jälkeen ja 22 prosenttia (114) mahdollisesti joskus myöhemmin työuran aikana. Vastaajista 55 prosenttia (289) ei osannut sanoa ja 12 prosenttia (64) ei ollut kiinnostunut opinnoista. Merkittävä tulos oli, että ainoastaan 12 prosenttia vastaajista ei ollut kiinnostunut amk-opinnoista ja heistäkin osalla oli jo korkeakoulututkinto suoritettuna. (Kuvio 2.)

KUVIO 2. Kysymys: Olen kiinnostunut ammattikorkeakouluopinnoista.

Keväällä 2021 OSAOn liiketalouden opiskelijoiden työpajoissa tehtyjen kyselyjen ja tämän kyselyn [1] [2] tulokset ovat samassa linjassa. Väitteeseen ”voin valita tutkintooni opintoja amk-opinnoista” edelleen 79 prosenttia vastaajista sanoi, ettei tiennyt, voiko valita tutkintoon amk-opintoja vai ei. Keväällä 2021 tämä luku oli 82 prosenttia [2].

Edelleen noin seitsemän prosenttia ajatteli, ettei ammatilliseen perustutkintoon ole mahdollista valita amk-opintoja. Ainoastaan vähän yli 10 prosenttia (nyt 13,8 %) tiesi voivansa valita tutkintoonsa opintoja amk-opinnoista. Aloittavat opiskelijat eivät juurikaan tiedä, että toisen asteen ammatilliseen tutkintoon voi sisällyttää amk-opintoja huolimatta siitä, mitä toisen asteen ammatillista perustutkintoa he tulevat suorittamaan.

Niistä opiskelijoista, jotka ilmoittivat kiinnostuksen amk-opintoihin heti nykyisten opintojen jälkeen, 50 henkilöä vastasi tarkennettuun kysymykseen ”minkä alan korkeakouluopinnoista vastaaja on kiinnostunut?” Eniten mainintoja saivat poliisin amk-opinnot (6) ja insinöörin amk-opinnot (sähköinsinööri (5), autoala (3), konetekniikka (3), insinööri (1), talotekniikka (2) logistiikka (2) ja tietotekniikka (2)). Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakouluopinnoista oltiin myös kiinnostuneita (sairaanhoitajan tai kättilö (7), terveydenhoitaja (2), ensihoitaja (2), fysioterapeutti (1), suuhygienisti (1), estenomi (1) ja sosionomi (1)). Kiinnostuksen kohteina olivat lisäksi myös seuraavat amk-opinnot: biokemia/analytiikka (1), medianomi (3) ja tradenomi (3).

Avoimella vastausvaihtoehdolla kysyttiin ”en ole kiinnostunut” -kohtaan vastanneilta tarkennusta siihen, miksei vastaajalla ollut kiinnostusta amk-opintoihin.

Merkittävimpinä syinä vastaajat (43) ilmoittivat, että he haluavat mennä suoraan työelämään (13), korkeakouluopinnot ei kiinnosta tai että ei jaksaa opiskella (15). Kolmella vastaajista oli jo amk- tai yliopistotutkinto. Osa vastaajista koki itsensä liian vanhaksi amk-opintoihin tai suorittamansa tutkinnon riittävänä sellaisenaan.

Tiedolla on merkitystä

Avoimella kysymyksellä kysyttiin, ”mitä tietoa haluaisit korkeakouluopinnoista?” Kysymykseen tuli 249 vastausta, joissa moni vastasi, ettei tiedä tai osaa sanoa. Vastauksissa oli paljon myös konkreettisia toiveita. Amk-opintoihin pääseminen herätti muun muassa kysymyksiä siitä, miten nykyiset opinnot auttavat pääsemään kouluun, pystyykö aloittamaan amk-opintoja nykyisessä koulussa, millaiset pääsykokeet ovat ja onko ammattikorkeakoulu mahdollista käydä minkäikäisenä vaan.

Opintojen suorittamisesta oltiin kiinnostuneita. Vastaajat halusivat tietoa siitä, millaista ja kuinka raskasta opiskelu on, kuinka paljon teoriaa ja käytäntöä ammattikorkeakoulussa on, millä tavalla siellä opiskellaan, kuinka kauan opinnot kestävät, millaista opiskelu on ammattikouluun verrattuna, kuinka vaikeita kokeita ja testejä amkissa on ja kuinka pitkiä päiviä ja oppitunteja amkissa on.

Avoimista kysymyksissä pohdittiin korkeakouluopinnoista saatavaa mahdollista hyötyä, kuten mihin korkeakouluopinnoista voi jatkaa ja kuinka paljon opinnot vaikuttavat työllistymiseen. Vastaajat pohtivat myös, millä tavalla koulutus täydentäisi ammatillista osaamista, miten opinnot eroavat ammattikouluopinnoista, kuinka paljon ne hyödyttävät töissä, miksi amk-opinnot ovat kannattavia ja mitä sellaista niissä opiskellaan, mitä ei opiskella perustutkinnossa.

Osalle vastaajista ammattikorkeakoulu sinällään oli jo melko tuntematon. He eivät tienneet amkin tarjoamista opinnoista, eivätkä siksi osanneet sanoa, ovatko opinnoista kiinnostuneita vai eivät. Kaikki tieto amk-opintoihin liittyen koettiin tervetulleeksi. Tärkeänä pidettiin etenkin tietoa siitä, mitä opinnoissa käytännössä tehdään ja miten ammattikorkeakoulu toimii. Vastaajat pohtivat myös kurssien sisältöjä: ”Pystyykö periaatteessa ottamaan kursseja aloilta, jotka ei niin tue nykyistä opiskelusuunnitelmaa, mutta tukisi mielenkiintoja?” Koulutusjärjestelmässä etenemisen mahdollisuudetkaan eivät olleet kaikille täysin selvillä: ”Onko mahdollista opiskella ammattikorkeakoulussa ammattikoulun valmistumisen jälkeen?”

Vastausten pohjalta voi todeta, että moni opiskelija pohtii, millaista korkeakoulussa on opiskella ja miten sinne pääsee opiskelemaan. Tiedot opintojen sisällöistä ja opiskelutavoista, mutta myös ammattikorkeakouluopintojen toimintakulttuurista ovat ammatillisen toisen asteen opiskelijoille merkityksellisiä. Tulevaisuuden työelämän muutoksia ja vaatimuksia ei vielä kovin selkeästi tunneta, joten perustelut sille, miksi ylipäänsä kannattaa valita korkeakouluopintoja kiinnostaa ammatillisen koulutuksen opiskelijoita. On kuitenkin hyvä muistaa, että kysely oli suunnattu juuri toisen asteen opinnot aloittaville opiskelijoille, jolloin ajatukset eivät ehkä ole jo jatko-opinnoissa. Tämän ajatuksen tiivistä eräs vastaajista näin:

”Tällä hetkellä ammattikoulussa noin kaksi viikkoa olleena, en oikein edes tiedä, mitä siellä (ammattikorkeakoulussa) on mahdollisuus opiskella, joten ehkä siksi en osaa sanoa, kiinnostaako se minua vai ei.”

Ohjauksella tukea valintoihin ja suoritukseen

Lisäksi kyselyn avulla selvitettiin, millaista tukea ja ohjausta opiskelijat toivoivat korkeakouluopintojen valinnassa tai niiden suorittamisessa ammatillisen koulutuksen aikana. Tärkeänä vastaajat (233) pitivät tiedon saantia ja toivoivatkin, että heillä olisi mahdollisuus kysyä neuvoa matalalla kynnyksellä joltakin, joka vastaisi nopeasti. Tarpeelliseksi koettiin myös hyvät ja selkeät ohjeet.

Korkeakouluopintojen tieto ei aina kohtaa ammatillista toisen asteen opiskelijaa, joten lisää tietoa ja tukea toivottiin löytyvän helposti: ”No, jos niistä puhutaan, niin silloin ei tarvitse ihan sokkona mennä korkeakouluun”. Epäselvää voi olla korkeakouluopinnoista saatava hyöty, ja siihen kaivataan henkilökohtaista ohjausta. Vastaajat pohtivat muun muassa, mikä olisi tulevaisuuden kannalta kannattavaa, miten tietoa eri mahdollisuuksista saa ja miten löytää itselle sopivan reitin. Osa mainitsi myös, että haluaisi tietää ennen valintaa, miten ammattikorkeakoulututkinto vaikuttaa työelämän mahdollisuuksiin laajemmin. Vastauksissa kaivattiin positiivista tukea ja ohjausta siihen, mitkä ovat kannattavia opintoja perustutkinnon aikana korkeakoulua ajatellen.

KUVA 1. SILTA-hankkeen kuvituskuva (kuva: DesignInspis).

Amk-opintoihin liittyvän tiedon toivottiin olevan selkeää. Perustutkinnon aikana suoritettavien amk-opintojen valintaan haluttiin henkilökohtaista matalan kynnyksen ohjausta. Tärkeimpänä koettiin se, että tukea ja ohjausta on tarvittaessa saatavilla. Tulevaisuuden työelämässä vaadittavan osaamisen avaamisella voidaan selkeyttää ja lisätä ymmärrystä amk-opintojen kautta saadun osaamisen merkityksestä.

Kysymykseen ”miten haluaisit, että korkeakouluopintoja toteutetaan osana nykyisiä opintojasi?” vastasi 229 opiskelijaa. Osa vastasi, ettei osaa sanoa, mutta avoimien

vastauksien kautta saatiin hyviä paljon myös ideoita ja vinkkejä, joita koulutuksen järjestäjien kannattaa tarkastella.

Projektiluonteista yhteistyötä korkeakoulun kanssa pidettiin mielenkiintoisena. Amk-opintojen suorituksiin toivottiin lähiopiskelumahdollisuutta ja opintojen lomittamista omaan normilukujärjestykseen. Toiveena oli, että korkeakouluopintoja sijoitettaisiin lyhyiden koulupäivien jälkeen. Kannatusta saivat myös toteutukset, jossa amk-opintoja voisi suorittaa valinnaisena omaan tahtiin tehtävänä verkkokoulutuksena tai valinnaisten tyylisinä niin, että niille varattaisiin oma päivä.

Korkeakouluopinnot osana toisen asteen ammatillista tutkintoa ovat vastausten perusteella suhteellisen vieraita, joten vastaajista merkittävä osa totesi, ettei tiedä korkeakouluopinnoista. Yksi vastaajista kiteytti tiedon merkityksen: ”En osaa sanoa vielä (toteuttamismahdollisuuksista), koska kuulin mahdollisuudesta vasta nyt.”

Tietoisuuden lisäämiseksi on tehtävä töitä

Merkittävä tulos kevään 2021 työpajan ja tämän kyselyn pohjalta on, että toisen asteen ammatillista perustutkintoa aloittavien opiskelijoiden tietoisuus väyläopinnoista korkeakouluun on vähäistä. Molemmilla oppilaitoksilla eli OSAOlla ja Oulun ammattikorkeakoululla (Oamk) on suuri merkitys ja vastuu korkeakouluopintojen suorittamismahdollisuuden tietoisuuden lisäämiseksi, jotta OKM:n korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision tavoitteiseen päästään. Tavoitteena on, että vuonna 2030 vähintään puolet nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon [4].

Ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuuden kannalta on tärkeää, että tietoisuutta mahdollisuudesta suorittaa amk-opintoja jo toisen asteen ammatillisen perustutkinnon aikana ja vähintäänkin sen jälkeen lisätään jo peruskoulussa opiskeleville ja heidän huoltajilleen. Tietoisuutta on lisättävä, jotta lukion suorittamista ei pidetä ainoana mahdollisuutena korkeakouluun, vaan ammatillinen tutkinto nähdään yhtä tasa-arvoisena opintopolkuna korkeakouluopintoihin.

SILTA-hanke on osaltaan aloittanut tiedotusmateriaalin valmistelun ja tiedottamisen. OsaoStartin yhteyteen on tehty Jatko-opintopolku mahdollisuutena -

materiaali ja siihen integroitu kysely, jolla kartoitetaan opiskelijoiden tietoisuutta ja tietoisuuden mahdollista lisääntymistä vuosittain. OsaoStarttiin onkin lisätty uusi vastaava kysely lukuvuodelle 2022, ja uuden kyselyn tulokset julkaistaan keväällä 2023. Seurantatietoa toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden amk-opintojen tietoisuudesta ja kiinnostuksesta korkeakouluopintoihin on siis jatkossakin saatavilla.

SILTA-hanke on tehnyt yhteistyötä myös URAHAKU-hankkeen kanssa laatimalla Opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet -verkkomateriaalin (1 osp) jatkokoulutusmahdollisuudet -tehtävän alle hoksautuksen siitä, että korkeakouluopintoja voi tehdä jo ammatillista perustutkintoa suorittaessa [5]. Tämä materiaali on valtakunnallisesti saatavilla.

SILTA-hanke tekee yhteistyötä OSAOn opinto-ohjaajien kanssa kehittämällä yhdessä väyläopintojen markkinointimateriaalia. Tavoitteena on yhtenäistää koko OSAOn tasolla materiaalia, jolla tietoisuutta väyläopinnoista lisätään organisaation sisällä sekä esimerkiksi jo yhteishaun aikana peruskoululaisille suunnatuissa ammatillisen koulutuksen infoissa.

OSAOn opetushenkilöstön tietoisuuden vahvistamiseksi pidetään tietoisukuja yksiköiden kokouksissa syksyn 2023 aikana. Lisäksi jokaiseen OSAOn yksikköön toimitetaan syksyllä 2022 markkinointimateriaalia, jotta opiskelijoiden tietoisuus väyläopinnoista osana toisen asteen tutkinnon suorittamista lisääntyisi. Viestinnän kannalta on tärkeää, että molempien koulutusorganisaatioiden verkkosivuilla on ajantasaiset tiedot väyläopinnoista helposti saatavilla. Verkkosivujen yhtenäistäminen vaatii vielä toimenpiteitä.

Pelkkä tieto opintojen toteutuksesta ei riitä. Opiskelijat haluavat lisäksi tietää, mitä hyötyä ammattikorkeakouluopinnoista on työuralla ja millaisiin tehtäviin ammattikorkeakoulun kautta työelämässä voi sijoittua. Mielikuvalla amk-opinnoista, niiden käytännön toteutuksesta ja kaikella opintoihin liittyvällä, kuten opiskelupaikan ilmapiirillä, on merkitystä tiedottamisessa. Opiskelijat valitsevat opiskelupaikan ja amk-opinnot näidenkin perusteella.

Opintojen terminologia voi olla amk-opinnoista kiinnostuneille haastavaa. Ammattikorkeakouluopintoja markkinoidaan yhteydessä polkuopintoina, väyläopintoina, fastrackeina ja Highway-opintoina. Näiden termien avaaminen ja vaihtoehtoista tiedottaminen on varmasti paikallaan.

Aine Raisa, lehtori

Oulun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajankoulutus, täydennyskoulutus- ja kehittämispalvelut

Mäntykangas Ulla, lehtori

Oulun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajankoulutus, täydennyskoulutus- ja kehittämispalvelut

Lähteet

[1] SILTA-hankkeen kysely opiskelijoille integroituna OsaoStartti perehdytysmateriaaliin 1.8.2021–28.2.2022.

[2] Aine, R., Mäntykangas, U. & Pokela, A. 2021. Yhteistyöllä sujuvia väyliä toiselta asteelta korkeakouluun. Oamk Journal 42/2021. Hakupäivä 19.5.2022.

<http://urn.fi/urn:nbn:fife2021082644456>

[3] Opetushallitus. Tutkintojen perusteet, ammatilliset tutkinnonosat. Hakupäivä 6.5.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintojen-perusteet>

[4] Valtioneuvosto. 2020. Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko Hakupäivä 6.5.2022. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VNS_1+2021.pdf

[5] Opiskelu ja urasuunnitteluvalmiudet verkkokurssi 1 osp. Hakupäivä 6.5.2022. <https://sites.google.com/view/opiskelu-urasuunnittelukurssi/3-urasuunnittelu>

METATIEDOT

Tyyppi: Artikkel

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 104/2022

Julkaisuvuosi: 2022

Tekijätiedot: Aine Raisa, Mäntykangas Ulla

Oikeudet: CC BY-SA 4.0

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022061045557>

Tiivistelmä: SILTA-hankkeen tekemän kyselyn mukaan ammatillista perustutkintoa suorittavan opiskelijan tietoisuus opintojen aikaisista korkeakouluopinnoista eli niin kutsutuista väyläopinnoista on vähäistä. Ammattikorkeakouluopinnot nähdään kuitenkin jatko-opinto mahdollisuutena ja tietoisuutta lisäämällä ammatillisen toisen asteen opiskelijoiden sujuvaa siirtymistä korkeakouluopintoihin voidaan parantaa. Tulevaisuuden työelämän vaatimuksista ja muutoksista on hyvä tiedottaa opiskelijaa, jotta korkeakouluihin hakeutuminen nähtäisiin mielekkäänä vaihtoehtona ammatillisen tutkinnon jälkeen. Moni opiskelija miettii, millaista on opiskella korkeakoulussa ja miten sinne voi hakeutua. Tiedon on hyvä olla selkeää ja helposti saatavaa, mutta opiskelijat haluavat tietää myös mitä hyötyä ammattikorkeakouluopinnoista on työuralla ja millaisiin tehtäviin ammattikorkeakoulun kautta työelämässä sijoittuu.